

PN-III-P1-1.1-TE-2019-1075

TE 170/2020

Minciuna strategică: Indicator al dezvoltării Teoriei Minții în copilăria timpurie și mijlocie din perspectivă microgenetică

Raportare științifică

2020

Rezumatul etapei

Prima etapă a proiectului, aferentă lunilor noiembrie și decembrie ale anului 2020, a avut în vedere două obiective principale. În primul rând, ne-am propus demararea Studiului 1 care vizează investigarea relației dintre comportamentul simulant strategic și corelatele socio-cognitive ale acestuia în rândul preșcolariilor, printr-un design microgenetic. În acest sens, ca și activități specifice ale acestei etape, am avut în vedere pe de o parte rafinarea protocolului de testare propus inițial pentru acest studiu, iar apoi testarea adecvării acestor sarcini psihologice pe un eșantion preliminar de copii de aceeași vârstă cu cei pe care ne propunem să-i includem în eșantionul final. Pe de altă parte, ne-am propus demararea procesului de recrutare a participanților prin contactarea grădinițelor colaboratoare și aplicarea unora dintre instrumentele vizate în protocolul de testare.

În al doilea rând, un alt obiectiv al acestei etape a fost reprezentat de realizarea unei sinteze teoretice. Aceasta este menită să ofere o imagine comprehensivă asupra modului în care comportamentul simulant al copiilor se dezvoltă de-a lungul timpului și modul în care diverși factori socio-cognitivi, precum Teoria minții (ToM), contribuie la abilitatea copiilor de a-și coordona afirmațiile false cu perspectivele celorlalți pentru a-i induce în eroare.

În acest sens, în conformitate cu primul obiectiv al proiectului, instrumentele de testare a comportamentului simulant și a factorilor socio-cognitivi asociați pentru preșcolari au fost revizuite alături de procedura de testare, detaliate în secțiunea I. Conform celui de-al doilea obiectiv, am realizat o sinteză teoretică care oferă informații actualizate despre modul în care comportamentul simulant al copiilor se dezvoltă odată cu sofisticarea lor în plan cognitiv și care este detaliată în secțiunea a II-a a prezentului raport.

I. COMPORTAMENTUL SIMULANT STRATEGIC ȘI COMPORTAMENTUL PROSOCIAL ÎN RÂNDUL PREȘCOLARILOR: UN STUDIU MICROGENETIC

Scopul acestui studiu este de a înțelege procesele cognitive implicate (abilitatea ToM și funcționarea executivă) atunci când copiii realizează pentru prima dată cum pot induce în eroare pe cineva. Pe baza literaturii anterioare, ne așteptăm ca participanții cu ToM și un nivel de funcționare executivă mai ridicate să descopere mai repede strategia prin care pot să inducă în eroare experimentatorul și să o folosească în mod constant.

Planificare metodă

Participanți: Eșantionul va fi format din 100 de preșcolari cu vârsta între 3 și 4 ani. Părinții trebuie să semneze acordul de consimțământ pentru participarea copilului la studiu împreună cu alte două chestionare și datele demografice privind familia.

Instrumentele aplicate părinților

Funcționarea executivă a copiilor: Chestionarul BRIEF-Parents (Gioia et al., 2000)

Empatia și Teoria Minții a copiilor: Scala Empathy and Theory of Mind (EToMS; Wang & Wang, 2015)

Instrumentele ce vor fi aplicate copiilor

Sarcina pe minciună: participanții au oportunitatea să câștige abțibilduri dacă mint în legătură cu locația acestora, pe care trebuie să le ascundă sub unul dintre paharele de pe masă. Dacă aleg să nu mintă, iar experimentatorul ghicește corect locația, aceștia pierd recompensele (Ding et al., 2017):

Sarcina de înțelegere verbală: (Slaughter & Gopnik, 1996);

Sarcini ToM: accesul la cunoștințe; credințe false legate de o locație și de un conținut (Wellman & Liu, 2004)

Sarcina funcționării executive: sarcina Zi-Noapte (Gerstadt et al., 1994)

Sarcina pentru comportamentul moral: Dictator Game (Beneson et al., 2007).

Procedura:

Timp	Sarcini
Zi 1 – Sesiunea 1	Pre-test: Control Verbal, ToM, EF, Sarcina pe minciună
Zi 1 – Sesiunea 2	Pre-test: Sarcina pe minciună, Sarcina pe altruism
Zi 2 – Sesiunea 1	Sarcina pe minciună
Zi 2 – Sesiunea 2	Sarcina pe minciună, Sarcina pe altruism
Zi 3 – Sesiunea 1	Sarcina pe minciună
Zi 3 – Sesiunea 2	Sarcina pe minciună, Sarcina pe altruism
Zi 4 - Sesiunea 1	Sarcina pe minciună
Zi 4 – Sesiunea 2	Sarcina pe minciună, Sarcina pe altruism
Zi 5 – Sesiunea 1	Post-test: Control verbal, ToM, EF, Sarcina pe minciună
Zi 5 – Sesiunea 2	Post-test: Sarcina pe minciună

În conformitate cu activitățile vizate în prima etapă referitoare la acest studiu, am demarat procedurile de recrutare a participanților pentru obținerea consimțămintelor informate din partea părinților pentru 100 de copii, prin încheierea protocoalelor de colaborare cu două grădinițe din Satul Mare în prima săptămână a lunii Noiembrie. În acest sens, a fost îndeplinit și obiectivul de colectare de date, părinții fiind cei care în această etapă au completat două chestionare care au vizat abilitățile socio-cognitive ale copiilor lor. De asemenea, pentru a asigura adecvarea sarcinilor psihologice ce vor fi aplicate copiilor din eșantionul proaspăt recrutat, au fost obținute date preliminare pe baza unui eșantion separat de 30 de copii cu vârsta cuprinsă între 3-5 ani.

II. SINTEZA TEORETICĂ A RELAȚIEI DINTRE COMPORTAMENTUL SIMULANT ȘI TEORIA MINȚII DE-A LUNGUL DEZVOLTĂRII

Prezentul text reprezintă un fragment al sintezei teoretice aflate în proces de redactare și care va fi trimisă pentru publicare spre jurnalul *New Ideas in Psychology* cu un Factor de Impact de 1,55.

Minciuna reprezintă un comportament sofisticat ce necesită „jonglarea” constantă cu aspecte ce țin de arhitectura internă a minții unei alte persoane (dorințe, credințe, intenții). Minciunile reprezintă afirmații verbale nesincere făcute cu intenția de a induce în eroare (Talwar et al., 2016). Această abilitate este supusă unei diversificări rapide și intensive (Ahern et al., 2011), comportamentele nesincere incipiente putând fi pentru prima oară observate chiar și în cazul copiilor cu vârsta de 42 de luni (Evans & Lee, 2013), urmând apoi o traiectorie în formă de U întors. Abilitatea copiilor de a minți se îmbunătățește semnificativ în copilărie, atinge un nivel culminant în adolescență și descrește în intensitate la vârsta adultă (Debey et al., 2015). Chiar de la început se prefigurează o distincție între minciunile antisociale, care apar primele și care sunt definite ca fiind „minciuni motivate de propriul interes, ce trădează încrederea și regulile de comunicare și/sau au scopul de a-i răni pe alții sau doar de a evita pedeapsa” (Talwar & Crossman, 2011) și minciunile prosociale, care sunt afirmații nesincere spuse pentru a-i aduce un beneficiu anticipat unei alte persoane (Williams et al., 2016).

În cazul minciunilor antisociale, comportamentul simulat se bazează pe diferite niveluri de conștientizare privind mintea celuilalt și a modului în care funcționează minciuna (Ruffman et al., 1993). Abilitatea copiilor de a înțelege mintea celuilalt și care le permite să perceapă dorințele, intențiile și credințele acestuia este cunoscută drept Teoria Minții (Theory of Mind, ToM). Actul de a minți nu poate fi dus la îndeplinire cu succes fără aceste abilități de mentalizare, minciuna fiind considerată a fi „ToM în acțiune” (Lee, 2013). Implicarea competențelor ToM în

elaborarea și menținerea comportamentului simulant implică un proces secvențial de înțelegere progresivă (Osterhaus et al., 2016), ce variază de la accesul la cunoștințe simple (pre-ToM: înțelegerea faptului că celălalt nu are acces la aceeași informație perceptuală: „Adultul nu știe că eu am tras cu ochiul la răspuns din moment ce el nu era aici”) și până la înțelegerea credințelor false (ToM de ordin 1: „Adultul crede că nu am tras cu ochiul”) și realizarea unor inferențe cu privire la ce gândește cineva despre credințele celuilalt (ToM de ordin 2: „Adultul s-ar putea gândi că am învățat răspunsul la școală”). Nu în ultimul rând, în forma sa cea mai avansată, acesta implică înțelegerea faptului că procesele mentale complexe variază de la o persoană la alta (ToM constructivistă: „Un străin poate crede că eu știu răspunsul, însă profesoara mea de geografie nu [m-]ar crede, fiindcă ea știe că n-am învățat informația asta la școală”).

Deși există numeroase studii de specialitate ce documentează predictorii, progresul și corelatele dezvoltării ToM (vezi Derksen et al., 2018 pentru o recenzie recentă), nu este încă explorat în întregime felul în care traiectoria de dezvoltare a ToM dublează dezvoltarea abilităților de a minți în perioada copilăriei timpurii și dacă la un moment dat acestea se separă. Conform studiilor transversale, copiii foarte mici cu un nivel mai ridicat al ToM spun minciuni antisociale doar ocazional, iar copiii mai mari în cazul cărora ToM este subdezvoltat folosesc frecvent minciunile antisociale pentru propriul beneficiu (Lavoie et al., 2017). Potrivit acestor studii, vârsta și ToM prezic frecvența și tipul de minciuni pe care le spun copiii, astfel încât minciuna devine o strategie socială în viața copiilor, ToM având un rol esențial în a determina dacă minciuna va fi folosită drept o strategie antisocială.

Conform lui Talwar și Lee (2008), abilitatea copiilor de a spune minciuni progresează în trei stadii. Stadiul *minciunilor primare* (de la 2-3 ani) începe în timpul perioadei preșcolare și este caracterizată de minciuni pentru beneficiul personal, spuse de copii pentru propria protecție sau pentru câștiguri personale („N-am spart eu vaza”). Aceste minciuni nu sunt în mod neapărat intenționate și nici nu au nevoie de înțelegerea ToM de ordinul unu (Ahern et al., 2011), de obicei constând în negații simple ale unor (uneori evidente) adevăruri incriminatorii. În stadiul *minciunilor secundare* (de la 3 la 5 ani), copiii încep să înțeleagă că o persoană poate avea informații eronate cu privire la ceva și totuși să acționeze în concordanță cu credințele sale false (înțelegerea ToM de ordinul unu; Hogrefe et al., 1986). Acum copiii pot construi minciuni mai elaborate și plauzibile, însă întâmpină totuși dificultăți în a menține aceste afirmații false. În stadiul *minciunilor terțiare* (de la 6-8 ani) sunt mai capabili să își mențină minciunile sofisticate pentru o perioadă mai îndelungată, mulțumită achiziției înțelegerii ToM de ordinul doi. Astfel, nevoia pentru o astfel de înțelegere progresivă a ToM ca bază pentru dezvoltarea comportamentului nesincer susține perspectiva „minciunii ca o competență” propusă de Talwar și Crossman (2011).

Rezultatele etapei

Diseminarea rezultatelor obținute în cadrul acestei etape s-a realizat de către membrii echipei de proiect prin participarea la *Sesiunea Științifică Anuală a Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca, Departamentul de Științe Socio-Umane (18-20 noiembrie 2020)* unde au fost susținute două prezentări orale de către membri echipei. De asemenea, avem alte două proiecte colaterale pe tema proiectului de finanțare care s-au materializat într-un articol acceptat în *Journal of Evidence-Based Psychotherapies* și unul care află în proces de evaluare la *European Journal of Developmental Psychology*.

Bibliografie

- Achenbach, T. M., & Edelbrock, C. S. (1979). The Child Behavior Profile: II. Boys aged 12–16 and girls aged 6–11 and 12–16. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 47*(2), 223.
- Ahern, E. C., Lyon, T. D., & Quas, J. A. (2011). Young children's emerging ability to make false statements. *Developmental Psychology, 47*(1), 61.
- Ahern, E. C., Lyon, T. D., & Quas, J. A. (2011). Young children's emerging ability to make false statements. *Developmental Psychology, 47*(1), 61.
- Baird, J. A., & Astington, J. W. (2004). The role of mental state understanding in the development of moral cognition and moral action. *New Directions for Child and Adolescent Development, 2004*(103), 37-49.
- Benenson, J. F., Pascoe, J., & Radmore, N. (2007). Children's altruistic behavior in the dictator game. *Evolution and Human Behavior, 28*(3), 168-175.
- Benenson, J. F., Pascoe, J., & Radmore, N. (2007). Children's altruistic behavior in the dictator game. *Evolution and Human Behavior, 28*(3), 168-175.
- Debey, E., De Schryver, M., Logan, G. D., Suchotzki, K., & Verschuere, B. (2015). From junior to senior Pinocchio: A cross-sectional lifespan investigation of deception. *Acta Psychologica, 160*, 58-68.
- Derksen, D. G., Hunsche, M. C., Giroux, M. E., Connolly, D. A., & Bernstein, D. M. (2018). A systematic review of theory of mind's precursors and functions. *Zeitschrift für Psychologie, 226*(2), 87-97.
- Ding, X. P., Heyman, G. D., Fu, G., Zhu, B., & Lee, K. (2018). Young children discover how to deceive in 10 days: A microgenetic study. *Developmental Science, 21*(3), e12566.
- Evans, A. D., & Lee, K. (2013). Emergence of lying in very young children. *Developmental Psychology, 49*(10), 1958-1963.
- Gerstadt, C. L., Hong, Y. J., & Diamond, A. (1994). The relationship between cognition and action: Performance of children 3 1/2-7 years old on a Stroop-like day-night test. *Cognition, 53*(2), 129-153.
- Gioia, G. A., Isquith, P. K., Guy, S. C., & Kenworthy, L. (2000). Test review behavior rating inventory of executive function. *Child Neuropsychology, 6*(3), 235-238.
- Hogrefe, G. J., Wimmer, H., & Perner, J. (1986). Ignorance versus false belief: A developmental lag in attribution of epistemic states. *Child Development, 56*7-582.
- Lavoie, J., Yachison, S., Crossman, A., & Talwar, V. (2017). Polite, instrumental, and dual liars: Relation to children's developing social skills and cognitive ability. *International Journal of Behavioral Development, 41*(2), 257-264.
- Leslie, A. M. (1987). Pretense and representation: The origins of "theory of mind.". *Psychological Review, 94*(4), 412.
- Osterhaus, C., Koerber, S., & Sodian, B. (2016). Scaling of advanced theory-of-mind tasks. *Child Development, 87*(6), 1971-1991.
- Pons, F., & Harris, P. (2000). *Test of emotion comprehension: TEC*. University of Oxford.
- Ruffman, T., Olson, D. R., Ash, T., & Keenan, T. (1993). The ABCs of deception: Do young children understand deception in the same way as adults? *Developmental Psychology, 29*(1), 74-87.
- Slaughter, V., & Gopnik, A. (1996). Conceptual coherence in the child's theory of mind: Training children to understand belief. *Child Development, 67*(6), 2967-2988.
- Talwar, V., & Crossman, A. (2011). From little white lies to filthy liars: The evolution of honesty and deception in young children. In *Advances in Child Development and Behavior* (Vol. 40, pp. 139-179). JAI.
- Talwar, V., & Lee, K. (2008). Social and cognitive correlates of children's lying behavior. *Child Development, 79*(4), 866-881.
- Talwar, V., Williams, S. M., Renaud, S. J., Arruda, C., & Saykaly, C. (2016). Children's evaluations of tattles, confessions, prosocial and antisocial lies. *International Review of Pragmatics, 8*(2), 334-352.
- Wang, Z., & Wang, L. (2015). The mind and heart of the social child: Developing the empathy and theory of mind scale. *Child Development Research, 2015*(1), 1-8.
- Wellman, H. M., & Liu, D. (2004). Scaling of theory-of-mind tasks. *Child Development, 75*(2), 523-541.
- Williams, S., Moore, K., Crossman, A. M., & Talwar, V. (2016). The role of executive functions and theory of mind in children's prosocial lie-telling. *Journal of Experimental Child Psychology, 141*, 256-266.

Data

27.11.2020

Director de proiect,

Conf. univ. dr. Laura Visu-Petra

